

Conceptul de muzeu a evoluat de-a lungul timpului, ajungându-se ca astăzi să se motiveze necesitatea existenței unui muzeu prin cerințele publicului. *Muzeele există pentru public* și nu în alt scop, se afirmă în muzeologia franceză, așa cum susține și dl. prof. dr. **Robert Bourgat**, profesor de ecologie la Universitatea din Perpignan (departamentul Pirineilor Orientali), *directorul Muzeului de Istorie Naturală din Perpignan*. Este autor al unui mare număr de lucrări de specialitate și realizatorul mai multor expoziții muzeale. Este fondatorul „Analelor” muzeului și membru al Comitetului Internațional al Muzeelor de Științele Naturii din cadrul ICOM. Este directorul Celulei de prefigurare a Marii Galerie de evoluție de la Muzeul National de Istorie Naturală din Paris, cel mai ambițios proiect muzeologic european actual. În perioada 2—11 octombrie 1993 a fost în România, invitat de către Ministerul Culturii, pentru a participa la dezbaterile planurilor de organizare a Complexului Muzeal de Științele Naturii din Galați.

Domnul Bourgat ne-a făcut o vizită la redacție, prilej cu care am avut un schimb de informații referitoare la viața muzeală din Franța și din România. În rândurile ce urmează prezentăm, pentru cititorii revistei, câteva aspecte la care s-a referit interlocutorul nostru, răspunzând la întrebările formulate de redacție. Mai întâi, dl Bourgat a arătat că, în Franța, există deosebiri importante între muzeele din Paris și cele din provincie, deosebiri care privesc nu numai patrimoniul, ci și obiectivele ori statutul muzeografului. Muzeele pariziene au, de regulă, patrimoniu mai bogat și pot face și cercetare științifică, în care scop sunt încadrate și cu specialiști ce desfășoară numai activitate de cercetare. Existând asemenea deosebiri, dl. Bourgat s-a referit numai la muzeele din provincie, cu precădere la Muzeul de Istorie Naturală din Perpignan.

Un muzeu, de oricare profil, are un rol bine configurat în muzeologia franceză, acest rol (sau funcții, cum se denumesc la noi) fiind de: conservare, cercetare științifică și cultural-educativă.

În ce privește *conservarea patrimoniului*, în Franța s-au purtat discuții pentru a se răspunde cât mai bine la întrebarea: trebuie, oare, păstrat totul? Răspunsul s-a dat pornind de la realitate. În unele universități au existat colecții alcătuite de profesori de-a lungul timpului, acestea fiind păstrate în dulapuri. La un moment dat, din lipsă de spațiu, universitățile au fost nevoite să se debaraseze de aceste colecții, cedându-le fie muzeelor, fie altor colecționari. Efectuându-se această operație, s-a constatat că nu merită toate obiectele să fie păstrate și deci conservate. Patrimoniul unui muzeu, însă, fiind de la început alcătuit pe criterii selective, trebuie conservat pentru a se păstra cât mai mult timp, unele obiecte chiar în stare de folosință, deși, în Franța, patrimoniul muzeal nu are înscrisă în inventar și o valoare pecuniară.

După cum s-a mai spus, *rolul de cercetare* se exercită în alt mod de către muzeele din provincie față de cele din capitală. Primele nu cercetează direct deoarece nu dispun nici de echipamente științifice adecvate, nici de echipe de cercetători. Muzeele din provincie pot sugera, însă, o temă organismelor specializate, fiind doar o verigă în lanțul procesului de cercetare.

Rolul pedagogic al muzeului este deosebit de larg. Muzeul nu face lecții, dar este un instrument în serviciul învățământului. Colaborarea muzeului cu școala se realizează astfel: profesorul anunță tema care-l interesează, iar muzeograful (pe loc sau după o oarecare documentare) îi spune ce-i pune la dispoziție și împreună stabilesc data vizitei. În muzeu, lecția nu o ține muzeograful, ci profesorul care cunoaște nivelul de vârstă și de pregătire al elevilor. În timpul lecției se folosesc obiecte originale și doar uneori mulaje.

Deoarece ideea că muzeul există pentru public stă la baza muzeologiei franceze, accesul vizitatorilor este gratuit și se urmărește ca muzeul să desfășoare o amplă *activitate culturală*. În jurul acestui scop este concentrată întreaga preocupare a muzeografilor. De aceea, mai ales prin expoziții temporare și prin alte activități (ex. conferințe, colocvii) se are în vedere ca vizitatorul să găsească tot ce dorește, tot ce-l interesează din domeniul profilului muzeului în cauză. Se știe că în Franța există o largă categorie de oameni care n-au avut șansa să se instruiască. Aceștia vin la muzeu să afle ceea ce n-au avut posibilitatea să învețe în școală, obțin informațiile culturale de care au nevoie. De pildă, cei ce vin la Muzeul de Istorie Naturală vor afla denumirile multor plante și viețuitoare din natură și vor învăța să le recunoască în realitate. Iată că muzeul poate fi un foarte util instrument în procesul instructiv-educativ.

În muzeu se realizează și un dialog cu cei instruiți care vor să afle noutăți. În acest scop se organizează conferințe la care participă specialiști chemați să lămurească întrebările auditoriului. La sfârșitul conferinței se servește câte un pahar de vin, gest ce înlătură barierele psihologice dintre specialiști și public, realizându-se astfel un dialog familiar în care cei interesați pun mai lejer întrebări, iar specialiștii le explică mult mai convingător, obținându-se o perfectă comunicare cu aceștia.

Muzeul are și un *rol social*, fiind și un loc de dialog între adulți și copii. Se știe că, în mod firesc, la un moment dat familia se dislocă, părinții fiind într-o localitate, bunicii în alta, iar copiii pleacă în altele și astfel între aceștia nu mai există un dialog permanent. La muzeu, însă, se pot întâlni atât cei în vârstă, cât și tinerii și copiii, putându-se continua în acest mod dialogul dintre generații. În plus, în multe muzee, tineri sau chiar copii asigură ghidajul și astfel aceștia se pun mai mult în valoare în ochii celor în vârstă.

Și în ce privește *ecologia*, muzeul are un rol important intrucât prin întreaga sa activitate pledează pentru păstrarea

biodiversității și conservarea patrimoniului natural.

Pentru localitățile în care se află, muzeul are și un *rol publicitar*, fiind asemuit cu un produs de export avantajos deoarece se exportă rămânând pe loc, după expresia dlui Bourgat. Vizitatorii din alte localități pleacă cu imaginea muzeului care se suprapune imaginii localității în care se află, ei vin pentru muzeu și pleacă cu imaginea localității. Când muzeul organizează conferințe cu participanții din alte localități ori țări, sau, dacă face parte din ICOM, mai mult sau mai puțin direct, face cunoscută și localitatea în care se află. Așa cum spune dl. Bourgat, muzeul este o etichetă bună a localității respective.

Subliniind încă o dată că muzeul există pentru public, întreaga activitate a muzeografilor este subordonată acestui scop. De aceea se apreciază că muzeograful desfășoară mai degrabă o muncă socială decât una științifică, el având misiunea de a pune în relație obiectul cu publicul. Muzeograful este un scenograf care scoate în relief din obiect ceea ce este important, mesajul său uman, și-l transmite publicului. El trebuie să găsească totdeauna ceva nou în expunerea obiectelor sau în alte activități pentru a-l atrage și a-l satisface pe vizitator. De pildă, în Perpignan, luna octombrie a fost declarată „luna muzeelor” în care se organizează expoziții temporare sau alte manifestări care să placă vizitatorilor, nu organizatorilor. Muzeograful trebuie să apeleze din plin la imaginație în munca sa. De exemplu, într-o expoziție temporară era și mumia unui om al cărui nume se cunoștea. De aceea s-a pus incitantă etichetă: Fiți amabil și salutați-l pe dl. ... Sau altă expoziție începea cu o pânză de păianjen al cărui fir îl oprea pe vizitator la fiecare exponat important.

Fiind întrebat ce crede despre muzeul viitorului îndepărtat, dl. Bourgat și-a exprimat convingerea că muzeul va exista foarte mulți ani de aici înainte, dar că — sigur — în viitorul îndepărtat va fi adaptat condițiilor de atunci. Datoria noastră este că-l slujim și să-l păstrăm viguros pentru a rezista până atunci.